

PANÓÍON

2023:1 Årg. 39
tidskrift för fågelintresserade

Medlemsblad för Frövi fågelklubb

Ordf: Rosemarie Rudenvall
Sällinge 449
718 91 FRÖVI
Tel. 073-532 07 66
rosemarie.rudenvall@gmail.com

Kassör: Bo Dahlström
Ullersätter 173
718 92 FRÖVI
Tel. 0581-32213
bo.rolf.dahlstrom@gmail.com

Sekreterare: Mattias Rudenvall
Sällinge 449
718 91 FRÖVI
Tel 070-576 04 77
mattias.rudenvall@gmail.com

Övriga: Sven-Olof Eriksson, Majgret
Karl
Suppleant: Jan-Erik Malmstigen,
Lennart Sandberg

Försäljningsansvarig:
Mattias Rudenvall
Sällinge 449
718 91 FRÖVI
Tel 070-576 04 77
mattias.rudenvall@gmail.se

Medlemskap i FFK erhålls genom
att betala 100:- på pg. 484 16 67-1.
Ungdomar 4-16 år 25:-. Familjemed-
lem 25:-.

Klubblokal: Vid pappersmuseet,
Frövifors

Fågelrapporter skickas till:
Mats Andersson,
Hagabergsliden 4
711 31 LINDESBERG
Tel. 070-658 02 52
liden4@telia.com
eller
Jan-Erik Malmstigen
Skomakargatan 6
718 33 FRÖVI
072-312 23 94
malmstigen@gmail.com

Redaktion och distribution för
Pandion: Lennart Sandberg
Tallbacksgatan 3
718 33 FRÖVI
Tel. 070-603 15 73
sm4bsi@gmail.com

Adressändringar anmäler du till:
Bo Dahlström, adress se ovan.

Bild på omslaget
Fiskgjuse foto: Sami Rahkonen - www.srfoto.se

Frövi fågelklubb hemsida:
[http:// birds.nu/ffk.htm](http://birds.nu/ffk.htm)

Ordföranden har ordet

Jag vill tacka för förtroendet att ha blivit vald till Frövi fågelklubbs nya ordförande.

Rosemarie Rudenvall heter jag, och som ni kanske misstänker så är jag gift med klubbens sekreterare, Mattias Rudenvall. Det är mycket pga honom som fågelintresset kommit.

Jag är uppvuxen mellan Frövi & Fellingsbro och har bott i Örebro, Stockholm & Göteborg i vuxen ålder, och kom tillbaka 2000, och då hittade jag massa fjädrar från havsörn i Sällinge, och några år senare hittade jag fågelskådaren.

Vi har två döttrar Ronja & Meja och vi bor i Sällinge. Ja, på den vägen började det.

Mina favoritfåglar är havsörn & stjärtmes. Natur, djur & växtintresse har alltid funnits och jag tycker om att avbilda det med både kamera, pensel eller med nåltovning.

Jag tycker också det är mycket intressant att se förändringar i naturen, och varför dessa sker. Därför är jag mycket glad för alla som spanar in allt i naturen och rapportera in det i Artportalen, så att vi kan se hur det har varit, var vi är idag och planera framåt för eventuella åtgärder.

Så tack till er som är med och värnar om våra fåglar och vår natur.

Jag hoppas få träffa er på medlemsmöten & utflykter.

Rosemarie Rudenvall.

Januariinventeringen 2023

Jan-Erik Malmstigen

Årets inventering är den 39:e i ordningen. Sammanställningen är baserad på rapporter inlagda på Artportalen (AP). Dessutom har inventeringsblanketter lämnats in av Lennart Uske, Nora (23 arter) samt Olov Holm, Ullersätter (25 arter).

Totalt under månader räknades till 64 arter vilket kan jämföras med fjolårets 72 arter. Bland de mer ovanliga rapporterna kan nämnas Lappuggla, Gråspett, Kungsfiskare, Skäggmes och Vinterhämpling samt vinterfynd av Fiskmåsa, Råka och Stare.

Väder; (SMHI Sverige). Det blev en extremt mild januarimånad med många nya temperaturrekord. Dygnsmedeltemperaturer över 10° har noterats och maxtemperatur på 12,1°. I den södra delen av landet lyste snön i stort sett med sin frånvaro.

Sångsvan:

Rapporter finns spridda över hela månaden med som mest 50 ex Västvalla, Fellingsbro den 22.1 (JWG) samt 43 ex samma lokal 14.1 (SOE, UWN). I samband med snö och kallare väder i slutet av månaden minskade antalet övervintande sångsvanar i kommunen.

Dom flesta rapporterna avser södra kommundelen (Fellingsbro sn). Från Lindes socken rapporteras 2 ex Björkhammar 1.1 (JMK), 1 2K Strandpromenaden, Lindesberg 9.1 – 11.1 (MAN, AAN), 4 ex Lindesby 29.1 (JMK) samt 3 ex Morsko-gasjön 26.1 (AHU).

Grågås:

Totalt åtta rapporter 14.1 – 22.1, därav fem den 14.1 (Endagsinventeringen) då 1 ex rastade i Hinsebergsvaken, Frövi (JEM) samt som mest 7 ex Västvalla/Nederby (AHU). Största flock; 15 ex Västvalla 17.1 (JWG).

Kanadagås:

Endast tre fynd. 2 ex Västvalla 17.1 (JWG) samt 40 ex samma lokal 22.1 (JWG). 3 ex Nederby 26.1 (MRL).

Gräsand:

Totalt 24 rapporter. Största antal: 125 ex stationärt Hinsebergsvaken , Frövi 1.1 (JEM). Dessutom kan nämnas 74 ex Strandpromenaden, Lindesberg 2.1 (MAN, AAN).

Knipa:

Totalt 14 rapporter från 10 lokaler. Fyra rapporter från Hagabergs reningsdammar, som mest 1 ex. 10 ex Nederby 27.1 (A Hutter) samt 6 hannar Storströmen 5.1 (ASG).

Storskrake:

Totalt 14 rapporter från hela månaden från sju lokaler med som mest 7 ex Hinsebergsvaken, Frövi 15.1 (AHU).

Havsörn: [NT]

Totalt 19 rapporter 1.1 – 26.1 från nio lokaler,

Ormvråk:

Totalt 21 rapporter med som mest 1 ex. Dom flesta rapporterna från Fellingsbro sn. Därutöver fyra rapporter från Näsby sn (Hagaberg, Lia-ängarna, Ullersätter) samt 1 ex soptippen, Måle 29.1 (MAN, AAN).

Fjällvråk: [NT]

Totalt 23 rapporter avseende 24 ex, , en övervägande majoritet från Fellingsbro sn´s sydöstra hörn (16 rapporter).

Kungsörn: [NT]

Totalt finns sju spridda rapporter från kommunen perioden 1.1 – 29.1 (6 rapportörer).

Vattenrall

1 ex stationär, Hagabergs reningsdammar hela månaden. (Flera observatörer)
Samtliga utom ett fynd avser hörda individer.

Orre:

Totalt sju rapporter från sex lokaler 1.1 – 19.1 med som mest 11 ex Stenmalmen 19.1. 10 rapportörer.

Tjäder:

Totalt fyra rapporter. 1 hane samma lokal Ramsbergs sn 10 – 14.1 (Flera rapportörer) samt 1 hane NO Slängbäcken, Käglan 21.1 (JWG)

Fiskmås: [NT]

2 ex förbiflygande Storbron, Fellingsbro 14.1 (JOA, PEA) samt 1 ex Rävbo 18.1 (BRN).

Gråtrut: [VU]

1 ex Västvalla 30.1 (A Hutter) samt 1 ex S Måle 31.1 (JEM, GMN).

Ringduva:

1 ex stationär Hagabergsliden, Lindesberg 12.1 – 29.1 (MAN, AAN) samt 1 ex Boängen, Näsby sn 19.1 (A Hutter)

Sparvuggla:

Totalt sex rapporter perioden 10.1 – 28.1, därav tre från Ramsbergs sn.

Kattuggla:

Endast tre rapporter från tre lokaler perioden 9.1 – 12-1. Inga ropande fåglar.

Lappuggla [VU]

Rapporter finns från Ramsbergs sn

Kungsfiskare: [VU]

1 ex Frövibro, Frövi 1.1 (A Hutter) samt 1 ex Storströmmen 5.1 (ASG).

Gråspett

1 ex födosökande Norrby 27.1 (HJN).

Sidensvans:

Totalt 23 rapporter 1.1 – 28.1 med som mest 70 ex Änggatan, Frövi 9.1 (KMN).

Strömstare:

10 rapporter finns från totalt sju lokaler med som mest 1 ex. Tre rapporter finns från Långbo (Kjell E)

Gärdsmyg:

Rapporter finns från totalt fem lokaler. 1 ex Björkhammar 1.1 (JMK), 1 ex Oppboga krog 6.1 (BRN), 1 ex Hagaberg, Frövi 19.1 – 29.1 (JEM, ANG), 1 ex Östermalmsvägen, Lindesberg 19.1 (MAN, AAN) samt 1 ex Skjutbanegatan, Frövi 22.1 (JEM).

Björktrast: [NT]

Totalt 15 rapporter 1.1 – 22.1 med som mest 20 ex Kullen, Nederby 1.1 (AHU) samt 20 ex Korrvike, Fell sn 26.1 (JEM, ANG)

Varfågel:

Rapporter finns från tio lokaler. Stationära vinterrevir vid åtminstone Västvalla och Nederby, Fellingsbro sn.

Råka:

1 ex Västvalla 27.1 (MKL)

Skäggmes:

10 ex Sjömosjön 14.1 (ASG, LSG).

Stare: [VU]

Iakttogs stationärt hela månaden Nederby – Västvalla hela månaden i varierande antal från 13 ex den 1.1 (JEM, AHU) och 30 ex den 30.1 (flera rapportörer).

Bofink:

12 rapporter perioden 1.1 – 20.1 från endast fem lokaler, som mest 6 hannar Västvalla

1.1 – 14.1 (JWG mfl). Fem rapporter från Kofallsskogen, Frövi 14.1 – 20.1 med som mest 3 hannar (ASG m.fl),

Bergfink:

Totalt 13 fynd från sex lokaler. Stationära fåglar har rapporterats från Hagabergsliden, Lindesberg hela månaden med som mest 14 ex den 2.1 (MAN, AAN). Övriga fynd avser enstaka 1-2 ex.

2022: Endast en rapport; 1 hane Hagabergsliden, Lindesberg 3.1 (MAN, AAN).

Steglits:

Totalt 24 rapporter från 18 lokaler på AP med som mest 80 ex Västvalla 14.1 (JOA, PEA).

Dessutom en skriftlig rapport från Olov Holm, Ullersätter med som mest 40-50 ex under månaden vid Liljedal.

Grönfink: [EN]

Totalt 32 rapporter. Största antal; 31 ex Pumphuset, Frövi 1.1 (KMN)

Gråsiska/Grönsiska;

Gråsiska; Totalt åtta rapporter perioden 1.1 – 28.1 från sex lokaler med som mest 50 ex Tömmesbo, Ramsbergs sn 15.1 (JMK).

Grönsiska har 14 rapporter perioden 1.1 – 27.1 från totalt nio lokaler med som mest 20 ex Loppholmarna, Lindesberg 1.1 (JMK) samt 20 ex Kofallsskogen, Frövi 14.1 (ASG mfl).

Vinterhämping: [VU]

20 – 35 ex Kullen, Nederby 14.1 – 27.1 (ASG, JOA, A Hutter m.fl) samt 15 ex Hälla 26.1 (MRL) och 18.1 (JWG).

Stenknäck:

4 ex Kägelbanan, Lindesberg 1.1 (JMK), 2-4 ex Hagabergsliden, Lindesberg 6 – 14.1 (MAN, AAN), 2 ex Kofallsvägen, Frövi 19.1 (SOE).

Exempel på arter som saknas:

Gråhäger, Knölsvan, Mindre hackspett Rödhake, Mindre och Större korsnäbb

Rödlistan: Nära hotad [NT), Sårbar [VU]m Starkt hotad [EN]

Rapportörer med signaturer:

AAN = Ally Andersson, **AHU** Anders och Anita Hutter, **ANG** = Anders Nihlwing, **ASG** = Andreas Sandberg, **BDM** = Bo Dahlström, **BRN** = Bo Runesson, **GMN** = Gunilla Malmstigen, **HJN** = Hasse Jansson, **JEM** = Jan-Erik Malmstigen, **JMK** = Jan Myhlback, **JOA** = Johan Andersson, **JWG** = Johan Wretenberg, **KMN** = Kjell Mattson, **LSG** = Lennart Sandberg, **MAN** = Mats Andersson, **MKL** = Majgret Karl, **MRL** = Mattias Rudenvall, **PEA** = Per Andersson, **SOE** = Sven-Olof Eriksson.

Mindre sångsvan på Sällingegårderna 2 april 2023, foto Sven-Olof Eriksson

Endagsinventeringen 14 januari 2023

Lennart Sandberg

Ett gäng på tio personer fördelade på fem lag anslöt för att genomföra inventeringen. Området som besöktes sträckte sig från Morskoga – Frövi – Käglan – Ålsäng. Avrapportering skedde sedan vanligt vid klubblokalen Frövifors. Det fanns möjlighet att rapportera fynd på artportalen för de som inte ville delta med ett lag. Inga rapporter finns från området norr R68 och väster R50.

Vädret under dagen var molnigt och regntungt. Några timmar på förmiddagen var sikten dålig då ett dis lade sig över landskapet. Mitten av december hade varit kall med temp under -10 grader mot slutet av månaden blev det mildväder. Under några dagar in i januari fick vi en köldknäpp men sedan tog det milda vädret över. I skogen låg det ett tunt täcke av vatten på den frusna marken. Åarna var fyllda med vatten, så mest ut som en kraftig vårflod.

Totalt fick lagen ihop 50 arter. En art som ingen av lagen hittade var ringduva den rapporterades från Lindesberg (Mats Andersson). Lite ovanligare arter som såg var fiskmås, som blev ny art för inventeringen. 2 ex sågs vid Storbron Fellingsbro. En flock med skäggmesar sågs vid Sjömosjön.

Grågås, 1 ex förbiflygande Västvalla (MWN, UWN, SOE), 1 ex förbiflygande Sjömosjön (TJN, ASA, LSA), 1 ex förbiflygande Rävbo Nederby (JEM), 1 ex rastande Hinsebergsvaken Frövi (JEM)

Havsörn, 2 ex förbiflygande Finnåker (PEA, JOA), 1 ex 3k+ vid Sjömo (TJN, ASA, LSA), 1 ex förbiflygande Västvalla (MWN, UWN, SOE)

Ormvråk, 1 ex stationär Västvalla (PEA, JOA, MWN, UWN, SOE), 1 ex förbiflygande Ullersätter (JEM)

Fjällvråk, 1 ex vid Västvalla (PEA, JOA), 1 ex förbiflygande Eke Fellingsbro (MWN, UWN, SOE)

Vattenrall 1 ex lockläte Hagabergs reningsdammar (MWN, UWN, SOE)

Fiskmås, 2 ex förbiflygande Storbron Fellingsbro (PEA, JOA, AFN)

Strömstare, 1 ex förbiflygande Kvarndammen (JEM)

Björktrast, 15 ex födsökande vid Västvalla (PEA, JOA)

Skäggmes, 5 - 10 ex i vassen vid Sjömosjön (TJN, ASA, LSA)

Stare, 3 ex rastande Västvalla (MWN, UWN, SOE)

Vinterhämping, 30 ex vid Kullen Nederby (TJN, ASA, LSA)

AFN Anders Forsell, ASA Andreas Sandberg, JEM Jan-Erik Malmstigen, JOA Johan Andersson, LSA Lennart Sandberg, PEA Per Andersson, SOE Sven-Olof Eriksson, TJN Tyra Jakobsson, UWN Ulla Wallin.

Fiskmås. Ny art för Endagsinventeringen

Art	2023	lag 1	lag 2	lag 3	lag 4	lag 5
Sångsvan	1	1	1	1	1	1
Grågås	1		1	1		1
Gräsand	1	1	1	1	1	1
Knipa	1	1		1	1	
Storskrake	1	1		1		1
Havsörn	1	1		1		1
Sparvhök	1	1				
Ormvråk	1	1	1	1		1
Fjällvråk	1	1				1
Orre	1	1				
Tjäder	1	1				1
Fasan	1		1	1		
Vattenrall	1					1
Fiskmås	1	1			1	
Tamduva	1	1	1	1	1	1
Sparvuggla	1	1				
Gröngöling	1	1	1	1		1
Större hackspett	1	1	1	1		1
Sidensvans	1	1				1
Strömstare	1		1			
Koltrast	1	1			1	1
Björktrast	1	1				
Kungsfågel	1			1		
Skäggmes	1			1		
Entita	1	1	1	1		1
Talltita	1		1	1	1	1
Tofsmes	1			1		
Svartmes	1			1	1	1
Blåmes	1	1	1	1	1	1
Talgoxe	1	1	1	1	1	1
Nötväcka	1	1	1	1	1	1
Trädkrypare	1			1		
Varfågel	1	1	1	1		1
Nötskrika	1	1		1		1
Skata	1	1	1	1	1	1
Kaja	1	1	1	1	1	1
Kråka	1	1	1	1	1	1
Korp	1	1	1	1		1

Stare	1					1
Gråsparv	1	1	1	1		1
Pilfink	1	1	1	1	1	1
Bofink	1		1	1		
Bergfink	1	1	1	1		
Grönfink	1	1	1	1	1	1
Steglits	1	1	1	1		1
Grönsiska	1	1	1	1		
Vinterhämppling	1	1		1		
Gråsiska	1			1	1	
Domherre	1	1	1	1		1
Gulsparv	1	1	1	1	1	1
Totalsummor.	50	37	28	39	18	33

97 arter för åren 1995 - 2023

Lag 1 Per och Johan Andersson

Lag 2 Jan-Erik Malmstigen

Lag 3 Lennart och Andreas Sandberg Tyra Jakobsson

Lag 4 Anders Forsell

Lag 5 Ulla och Mona Wallin Sven-Olof Eriksson

Kamskrake 24 april 2023 vid Sörbysjön, foto Mattias Rudenvall

Uggleveckan 18 – 26 mars 2023

Lennart Sandberg

Uggleveckan inträffar alltid vecka 12 i Västmanland. Från 12 kommuner rapporterades totalt 239 ugglor. Lindesbergs kommun bidrog endast med 6 av dessa. Veckan inleddes med gynnsamt väder med lite blåst och inflöde av varmt väder från syd.

Avslutningen av veckan blev en annan med tilltagande vindar från torsdagen, regn och sedan snö under fredag och lördag. Flera exkursioner i landskapet ställdes in, även vår som var planerad till lördagen.

Rapporter från Lindesbergs kommun.

Kattuggla

1 ex ropande 18 mars Västvalla, (Johan Wretenberg)

1 ex ropande 19 mars Långbo, (Lillebror Hammarström)

1 ex ropande 19 och 21 mars Rockhammar, (Majgret Karl)

1 ex ropande 20 mars Kvidtjärn Gränsjön, (Lennart Sandberg)

1 ex ropande 20 mars Hökasta, (Margareta Führt)

Pärluggla

1 ex ropande 20 mars Helgedomen, (Sven-Olof Eriksson)

Resultatet från Västmanland som presenterats på VOF hemsida

<https://vof.birdliffe.se>

	Berguv	Sparvuggla	Kattuggla	Slaguggla	Lappuggla	Hornuggla	Pärluggla	Hökuggla
	4							
Ljusnarsberg			1					
Hällefors		1	3	1			1	
Nora		1	10	2				
Lindesberg			5				1	
Arboga								
Skinnskatteberg		13	56	5	2		2	
Köping		4	12	2	1		2	
Fagersta		2	5				3	1
Norberg			5	1		1	1	
Surahammar		6	1	1			3	
Hallstahammar		2	5					
Sala		2	1					
Västerås		8	52	2	1			
Kungsör								
Totalt	4	39	156	14	4	1	13	1

Från verksamheten

Lennart Sandberg

Endagsinventeringen 14/1

Efter kall december och början på januari kom mildväder. Vårflod i åarna och blött i skogen, Tio personer fördelade på fem lag deltog i inventeringen och 50 arter hittades.

Uggleveckan Vecka 12

Veckan inleddes med bra lyssnarväder och avslutades med regn och blåst. Endast 6 ugglor rapporterades från kommunen 5 kattugglor och en pärluggla.

Beckasinlyssning vid Sörbysjön 24/4

Vi var fyra personer som möttes vid plattformen efter kl 20. Kyllig vind, endast 5 plusgrader, och mulet ihop med lite dis gjorde det svårspanat över sjön.

Vi kunde räkna minst 45 bläsänder, fyra stjärtänder, två gluttsnäppor samt spelande enkelbeckasiner och en morkulla.

En ung kungsörn sågs snabbt dra norrut, lågt jagandes längs sjökanten.

Vinden tilltog liksom kylan, så vi gav oss efter kl 21, då vi insåg att vädret minskade förutsättningarna för någon dvärgbeckasin denna kväll.

Dygnsinventeringen 2 – 3 juni

Vackert väder under inventering. Endast tre lag rapporterade och totalt noterades 115 arter. En ovanlig observation i kommunen knölsvan sågs vid Hagaberg Frövi. Trädlärka saknades för andra året i rad!

Nattfågellyssning vid Västvalla 17 juni.

Tre deltagare.

Vi gick den vanliga promenaden ner till Arbogaån. Gräshoppsångare hördes från väster. Näktergal i vanliga busken vid ån. Gräshoppsångare hördes från andra sidan ån. På tillbakavägen sjungande kärrensångare och gräshoppsångare hördes från åkern/diket åt öster.

23:15 åkte vi till Väslingby handel. Tyst där. Vi åkte vidare till ladan, Sörbysjön. Tyst där också.

Sett i markerna 1 januari – 30 juni 2023

Kort summering av första halvåret 2023.

Kall vår gjorde att det rastade mycket gäss i slutet av mars. I börja av april sågs flera mindre sångsvan tillsammans med rastande sångsvan. I april stannade mycket trast till och flera observationer av ringtrast gjordes. I slutet av april rastade ett större antal sjöorrar både i Hinsebergsviken och Råsvalen. Även några alfåglar och en svärta sågs i april. Maj - juni utmärker sig med få rapporter av nattskärria, kornknarr och vaktel

Udda observationer. Biätare vid Grönbo ny art för kommunen. Ortolansparv vid Laggars. Brun glada vid Sjömosjön. Stäpphök vid Västvalla. Kamskrake vid Sörbysjön. Under våren såg även flera röda glador och ägretthägrar.

Detaljer kan ni se nedan.

Utdrag från artportalen och Lindelarm i band.

Januari

Se januariinventeringen på annan plats i tidningen

Februari

Tallbit 4 ex 2 feb Hagaberg Frövi, (Kjell Mattsson)

Kungsfiskare 1 ex 11 feb Oppboga krog, (Johan Wretenberg)

Vinterhämpling 50 ex 12 feb Rävbo Västvalla, (Johan Wretenberg)

Berguv 1 ex 12 feb ropande Östra Bohr, andrahandsuppgift (Mattias Rudenvall)

Tofsvipor 2 ex 18 feb Västvalla, (Johan Wretenberg)

Kungsörn 1 ex 19 feb Morskoga, (Mattias Rudenvall)

Havsörn 1 ex 19 feb Morskoga, (Mattias Rudenvall)

Mindre korsnäbb 1 ex 23 feb Rynninge, (Bo Runesson)

Mars

Bläsgäss 2 ex 1 mars Västvalla, (Majgret Karl)

Spetsbergsgäss 3 ex 2 mars Västvalla, (Jan-Erik Malmstigen)

Kungsörn 2 ex yngre 5 mars Västvalla, (Johan Wretenberg)

Pilgrimsfalk 1 ex 11 mars Västvalla, (Björn Wennberg)

Ägretthäger 1 ex 17 mars flygande mot Stor-Väringen sedd från Hagaberg, (Sven-Olof Eriksson)

Rördrom 1 ex ropar 19 mars Sjömosjön, (Johan Wretenberg)

Forsärla 1 ex 22 mars nedre Dammen Frövifors, (Sven-Olof Eriksson)

Snösparv 6 ex 25 mars Berga Fellingsbro, (Johan Wretenberg)

Trädlärka 5 ex 25 mars födosöker Kullen Nederby, (Johan Wretenberg)

Kamskrake 1 ex 26 mars Sörbysjön (Mattias Rudenvall)

Röd glada 1 ex 26 mars Sällinge, (Mattias Rudenvall)

April

Mindre sångsvan 1 ex 2 april sträckande Sällingesjön, (Mattias Rudenvall)
Kamskrake 1 ex 4 april flyttat sig till Rockhammar, (Majgret Karl)
Strandskata 1 ex 4 april rastande Stora Lindesjön, (Jan-Erik Malmstigen)
Gråhakedopping 1 ex 8 april rastande Sörbysjön, (Majgret Karl)
Trana 170 ex 8 april passerar Sällinge, (Mattias Rudenvall)
Hornuggla 1 ex 8 april ropar Ringaby, (Bo Runesson)
Strandskata 1 ex 9 april Prästryggen Frövi, (Sven-Olof Eriksson)
Stjärtand 1 hane 9 april Sörbysjön, (Johan Wretenberg)
Sjörre 2 ex 10 april Storåbadet, (Fredrik Johansson)
Smålom 3 ex 10 april Storåbadet, (Fredrik Johansson)
Skedand 1 par 10 april Sörbysjön, (Sven-Olof Eriksson)
Alfågel 4 ex 12 april Prästryggen Frövi, (Mattias Rudenvall)
Ägretthäger 1 ex 12 april Grönbosjön, (Mats Andersson)
Svärta 1 hane 12 april Hinsebergsbron Frövi, (Kjell Mattsson)
Stäpphök 1 ex 13 april adult hane Västvalla, (Johan Wretenberg)
Brunand 1 ex 13 april hane Sörbysjön, (Johan Wretenberg)
Bläsand 50 ex 13 april Sörbysjön, (Jonas Kling)
Smådopping 1 ex 13 april Sörbysjön, (Jonas Kling)
Tornfalk 1 ex 15 april Grönbo, (Sami Rahkonen)
Smådopping 1 ex 15 april Ullersättersviken Frövi, (Jan-Erik Malmstigen)
Snatterand 1 par 16 april Sällingesjön, (Mattias Rudenvall)
Skedand 1 ex 16 april Sällingesjön, (Mattias Rudenvall)
Gravand 2 ex 18 april Sörbysjön, (Johan Wretenberg)
Kungsfiskare 2 ex 19 april nedströms Ringaby kraftstation, (Bo Runesson)
Jorduggla 1 ex 22 april Västvalla, (Johan Wretenberg)
Mindre strandpipare 1 ex 23 april Rockhammar, (Majgret Karl)
Silltrut 1 ex 23 april Bläsåsen, (Johan Andersson)
Årta ett par 23 april Sörbysjön, (Johan Andersson)
Brun glada 1 ex 23 april badet Sjömosjön, (Johan Wretenberg)
Ägretthäger 1 ex 23 april Sörbysjön, (Mattias Rudenvall)
Sjörre 100 ex 24 april Sällingesjön, (Mattias Rudenvall)
Sjörre 190 ex 24 april Ullersättersviken/Prästryggen Frövi, (Jan-Erik Malmstigen/Mattias Rudenvall)
Bläsand 22 ex 24 april Råsvalen, (Mats Andersson)
Ringtrast 5 ex 25 april Rynninge, (Bo Runesson)
Björktrast 1000 ex 25 maj Rynninge, (Bo Runesson)
Rödvingetrast 400 ex 25 maj Rynninge, (Bo Runesson)
Röd glada 1 ex 26 april söder Eke Fellingsbro, (Gunilla Malmstigen)
Alfågel 3m2f 28 april Ullersättersviken Frövi, (Jan-Erik Malmstigen)
Svart rödstjärt 2 ex 28 april Meritor Lindesberg, (Mats Andersson)

Maj

Jorduggla 1 ex 1 maj museijärnvägen Frövi, (Bo Dahlström)
Ortolansparv 1 ex 1 maj Laggars, (Johan Månsson)
Lappsparv 1 ex 1 maj Gammelbo flygfält, (Anders Kling)
Björktrast 500 ex 1 maj rastande Gammelbo flygfält, (Anders Kling)
Kungsfiskare 1 ex 3 maj Oppboga bruk, (Bo Runesson)
Svarthakedopping 1 ex 4 maj Hagaberg Frövi, (Jan-Erik Malmstigen)
Ägretthäger 1 ex 8 maj Hagaberg Frövi, (Åke Gustafsson)
Gräshoppsångare 1 ex sj 19 maj Oppboga, (Bo Runesson)
Småfläckig sumphöna 1 ex spel 22 maj Sörbysjön, (Johan Andersson)
Biätare 1 ex 24 maj sträckande Grönbo första fyndet i kommunen, (J-O Heldin)
Vaktel 1 ex spel 26 maj NO Rynninge, (Bo Runesson)
Nattskärre 1 ex spel 27 maj SV Nybble, (Bo Runesson)
Mindre flugsnappare 1 ex sj 27 maj Balsta naturreservat, (Johan Wretenberg)
Kärrsångare 1 ex sj 31 maj NO Fellingsbro kyrka, (Bo Runesson)
Kornknarr 1 ex spel 31 maj SV Vässlingby, (Bo Runesson)

Juni

Röd glada 1 ex 17 juni Luntén, (Mattias Rudenvall)
Röd glada 2 ex 27 juni Ullersätter, (Johan Wretenberg)

Några bilder från första halvåret 2023

Stäpphök Västvalla 14 april 2023, foto Johan Wretenberg

Ägretthäger 23 april 2023 vid Sörbysjön, foto Mattias Rudenvall

Ortolansparv Laggars 3 maj 2023, foto Johan Månsson

Tjejläger vid Tåkern

Kvinnor är något av en raritet i skådarvärlden. Likväl ser man inte många ungdomar när man är ute i fält. Det här är något som både vi i Ungdomsskådarna, samt de som jobbar vid naturum Tåkern, har noterat och vill göra ändring på. Vi bestämde oss för att gå ihop och göra en gemensam satsning, tillsammans med Tåkerns fältstation, och arrangerade ett läger för tjejer under 26. När vi gick ut med lägret var förväntningarna inte höga. Vi var väl medvetna om att det var en svår målgrupp vi riktade oss till. Plötsligt trillade det in en anmälning och hoppet tändes. Lägret skulle bli av! Det slutade med att jag och Hanna Hederberg, från naturum Tåkern, mötte upp inte mindre än 12 tjejer i Mjölby den 18:e maj. Vi hoppade in i minibussarna och drog raka vägen till Willys, där mat inhandlades för lägret. Vilket är något som inte nödvändigtvis underlättas av att vara 14 istället för två. Men allt kom med och vi fortsatte till stugan där vi skulle bo. Vi inackorderade oss på rummen, åt middag och började lära känna varandra. Vi gick och lade oss tidigt, men nog somnade vissa bra mycket senare än andra. Det här med läger var ju lite för kul. Likväl blev det att gå upp med solen på fredagsmorgonen. Det vankades ringmärkning i vassen. Men först passade vi på att njuta lite av soluppgången som förgyllde den redan magiska utsikten över Tåkern. Nästan hela sjön gick att beskåda från stugan uppe på Omberg. Ringmärkningen blev artrik. Skäggmes, ärtsångare och ladusvala var några av arterna vi fick observera på nära håll när de fick en ring. Sedan guidade Hanna oss genom vassen och dess sångare. Vi jämförde rör- och sävsångare och kunde både se och höra trastsångaren. Knölsvanen i vassen blev mindre verklig när man kom nära. Men kanske var det bara jag som på långt håll utgick från att det måste ha varit en levande fågel. Vi gjorde ett besök inuti det fina naturumet innan det var dags att besöka ett par till av fågeltornen runt sjön. Vi började vid Hovtornet, där vi hoppades se trädkrypare, eftersom vi hade tjejer som aldrig sett någon tidigare. Och visst är det en snygg och häftig liten fågel. Tyvärr såg vi ingen. Men stor-skarv kom åtminstone med på lägerlistan. Här mötte vi dessutom upp en representant från Rapphönan Östergötland, som berättade om deras nätverk. Sedan bar vi iväg till nästa torn, som innebar en lite längre promenad från parkeringen. Det var svettigt, men absolut värt det. På vägen ut till tornet fick vi se både lärkfalk, skäggmesar och en simmande snok. Väl uppe i Svälinge fågeltorn såg vi en rördrom som flög över vassen. En dröm som gick i uppfyllelse för flera av deltagarna. Under den 20 minuter långa bilfärden hem tog bristen på sömn ut sin rätt och somliga fick sig lite sömn. Tillbaka i stugan blev det en mindre siesta innan vi åt middag och avslutade dagen med att ta ett varv och besöka några platser runt berget vi bodde på. Sen blev det lite sällskapsspel innan vi lade oss för att sova. På lördagen lyxade vi till det med sovmorgon. Sedan letade vi efter brandkronad kungsfågel i ett naturreservat alldeles intill stugan. På eftermid-

dagen mötte vi upp Hanna igen, vid Glänås. Vi började med att dela in oss i små lag och hade ett miniartrally. Vi fick samarbeta, dela våra kunskaper, ha kul och hjälpas åt för att få in så många arter som möjligt på den korta stunden. Vi lärde känna varandra bättre och det delades många skratt. Efteråt var alla nöjda, eftersom de tre lagen fick exakt samma resultat! Då kunde vi fira med att grilla korv, banan med choklad och s'mores. Sedan var det dags för det som var anledningen till vår sovmorgon. Vi gav oss ut för att lyssna efter nattsångare. Där blev höjdpunkten en småfläckig sumphöna. Ytterligare en ny upplevelse för flera av tjejerna. På söndagen packade vi ihop våra grejer, städade stugan och sedan var det dags att ta farväl av varandra och gå skilda vägar, trötta, men nöjda och med några erfarenheter extra i bagaget. Och så klart nya vänner som också är intresserade av fåglar!

Tyra Jakobsson för Ungdomsskådarna, BirdLife Sverige

Året vid kvarnforsen 50 år

”Om lingon är goda, så är tranbär himmelskt goda. Det är lingon i en högre potens.”

Detta är ett av många Erik Rosenberg-citat i Sture Roseens fina naturbok *Året vid kvarnforsen*, som utkom 1972 och alltså just firat sitt 50-årsjubileum. Roseen var tidningsman i Örebro, van att lyfta luren och prata med folk närhelst något ämne var aktuellt och citatet ovan är därför ett av många i boken som är muntligt. Rosenberg och den sju år yngre Roseen kände varandra sedan tidiga mannaår, och telefonsamtalen och tankeutbytena dem emellan hann bli många. Boken är tillägnad minnet av Erik Rosenberg, ”den moderna fältornitologins banbrytare i vårt land”, som hade avlidit i december 1971, ett halvår innan boken kom i tryck.

Tranbärscitatet ovan? Jo, det återfinns i kapitlet ’Första frostknäppen’, som behandlar den inträdande kylans effekter på både djur och växter, inte minst på lövverkets i en regelbunden ordning skiftande färger och den därpå följande bladfällningen. Men här finns också ett fint tranbärsrecept värt att följa.

Året vid kvarnforsen är en så innehållsrik och vackert formgiven volym att det finns all anledning att så här ett halvsekel efter utgivningen påminna om dess existens. Till det angenäma intrycket av boken bidrar i hög grad Gunnar Brusewitz följsamma illustrationer.

Tidningsmannen Roseen var på lediga stunder en mycket allroundkunnig biolog och på 1950-talet ordförande i den då livaktiga Örebro Biologiska Förening, vars torsdagsmöten på restaurang Stortorget alltid drog en stor och tacksam publik. Bokens titel syftar på att Roseen några år tidigare hade slagit sig ner i en bergsmansgård intill den gamla kvarnen vid Järle Hammar i Nora bergsförsamling. Det är dock bara vissa kapitel som handlar om naturen vid den gamla kvarnen i Järleån, författaren rör sig sakkunnigt runt i hela Örebro län (och delvis utanför), både zoologiskt och botaniskt.

Bokens första kapitel berör dock inte naturen utan är en intressant politisk historik över 1600-talets svenska stormaktsambitioner, där ’Hjärla stadh’ fick stadsrättigheter trots att staden inte existerade (och heller aldrig skulle komma att existera).

Sjögullet

Många kapitel i boken är kultur- och lärdomshistoria i samtidigt exakt och lätt-sam form. Dit hör det nästan ruggiga kapitlet om rajgräsarten dårrepe, vars frön i tusentals år har ”förgiftat mjölet, när det maldes ihop med sädeskornen”. Dit hör också dymarkernas dödligt giftiga sprängört, som framkallar epilepsiliknande kramper hos människan och död hos boskap.

Av särskilt intresse för dem som bor vid eller besöker Väringen är förstas kapitlet om sjögullet. Här har Roseen på ett värdefullt sätt spårat upp växtens tidiga inplanteringshistoria i våra trakter. Han uppger att när boken skrevs fanns sjögullet bara på tre platser i Örebro län: med ett rejält bestånd i Väringen, i Lillsjön norr om Hammarby och Järlehyttan och med ett enda exemplar i en damm nedanför vattentornet i Nora. (Hur är situationen idag?) I Väringen inplanterades sjögullet, som trots sina näckroslika blad inte är närmare släkt med näckrosen, av jägmästare Nils Eckerbom redan 1933. Det trivdes bara alltför bra och bara lite drygt tre decennier senare täckte dess väldiga blad hela 28 hektar av Väringens yta.

Likbaggen

Av de entomologiska bidragen fäster man sig särskilt vid ’Dans macabre i skymningen’. Detta död- och förgänglighetskapitel handlar om kyrkogårdarnas egen skalbagge och utspelar sig en varm, kvalmig kväll på en uteservering i Arboga i månadsskiftet maj-juni. Med i sällskapet kring bordet är Anton Jansson, känd för sin bok *Dagsländan och dödgravaren*, spränglärd entomolog och filosofie hedersdoktor i ämnet. Plötsligt säger Jansson: ”Just en sån här kväll borde likbaggen svärma.” Och strax efteråt: ”Där är den! De svärmar, precis som jag sa! Och kyrkogården är inte långt borta!” Och sedan beskriver Roseen hur likbaggarna tråder sin dans macabre, älskar över gravarna och försvinner under jord för att lägga sina ägg i fettet av de döda därnere. Det är suggestiv, makaber läsning.

Berguven

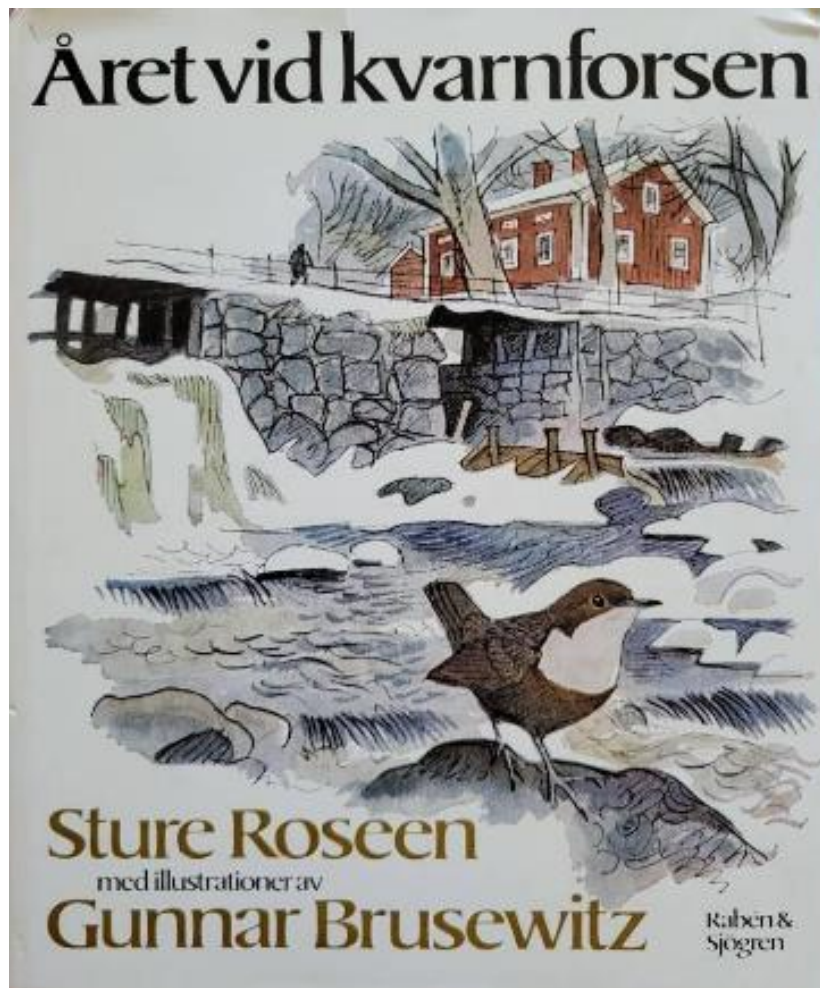
Ornitologi då! Jodå, ett tiotal kapitel behandlar fåglar. Kanske bör man särskilt nämna hur det gick till när man startade Sveriges första återinplanteringsprojekt av berguv. Så här börjar uvkapitlet: ”I arton år fanns inte enda häckplats i hela de långsträckta Kilsbergen”. Försöket att återinföra uven i Kilsbergen startade 1954. På luciadagen anlände då ett berguvspar från Skansen till den nybyggda stora voljären hos bröderna Gustaf och Martin Larsson i Mälarsjön. Och strax engagerade sig hela bygden i projektet.

På sista raden säger Roseen optimistiskt: ”Det ljusnar för den svenska uvstammen!” Och inte minst tack vare de många utplanteringsprojekt runt om i landet som följde efter Mälarsjön-projektet – fram till 1999 hade hela 3 400 uvar fri-

släppts – fanns det fog för den optimismen. Men säg den glädje som varar för evigt, alla ansträngningar till trots. Som framgår av en väldokumenterad artikel i Vår Fågelvärld 2021, nr 1, tycks det nu åter gå utför med uven i Sverige.

Slutord: Sture Roseens halvsekelgamla *Året vid kvarnforsen* håller än. Det är en naturbok av prima märke: vacker, roande och mycket lärorik.

Roger Gyllin

Red. anm.

Boken är fortfarande aktuell. Naturvårdsverket vill riva delar av kvarndammen vid Järle för att förbättra vandrigen av strömlevande fisk och musslor. Detta motsätter sig hembyggdsrörelsen som vill bevara riksintressant kulturmiljö. Nacka tingsrätt gav tillstånd för att riva delar av dammen. Detta överklagades till Mark- och miljödomstolen. Även här beviljades rivningstillstånd. Återigen överklagades beslutet till Högsta domstolen. Nu väntar beslut om prövningstillstånd. En konflikt mellan kultur och miljö där ingen vill ha kostnaderna. Naturvårdsverket vill slippa underhållet och kulturen har inga pengar.

Innehåll

Ordföranden har ordet	1
Januariinventeringen 2023	2
Endagsinventeringen 14 januari 2023	7
Uggleveckan 18 – 26 mars 2023	10
Från verksamheten	11
Sett i markerna 1 januari – 30 juni 2023	12
Tjejläger vid Tåkern	16
Året vid kvarnforsen 50 år.....	18

Observera att medlemsavgiften höjts för familjemedlem.

Medlem 100 kr, Familjemedlem och ungdomsmedlem 25 kr.

Frövi fågelklubbs postgironummer är 484 16 67-1.

Vi kallar redan nu till årsmöte.

Årsmöte
Tordag 2 feburari 2024
I klubblokalen Frövifors

Program

Se aktuell information på klubbens hemsida innan ni tänker att delta i någon aktivitet. Klubbens hemsida <http://birds.nu/ffk.htm>.

2023	
Söndag 20/8	Utflykt till Boglundsängen, Örebro. Samling Näsby församlingshem kl 8. Samåkning, vi delar på kostnaden för transporten. Ansvarig Mattias Rudenvall. Tel 070-576 04 77.
Lördag 16/9	Tornets dag vid Hagaberg Frövi kl 10-14. Korvgrillning och tipspromenad. Ansvarig Bo Dahlström. Tel. 0581-32213.
Torsdag 5/10	Månadsmöte. Program ej fastställt. För program och lokal besök klubbens hemsida http://www.birds.nu/ffk.htm eller klubbens facebookside. Ansvarig Sven-Olof Eriksson. Tel. 070-675079021.
Lördag 7/10	Birdwatch Day. Gryning till kl 12. Ansvarig Mattias Rudenvall. Tel 070-576 04 77.
Torsdag 2/11	Månadsmöte kl 19. Torbjörn ”Tjorven” Arvidson. Observera lokal är ej klubblokalen utan ”verkstaden” till höger om Fröviforsmuseets reception. Ansvarig Lennart Sandberg. Tel. 070-60 315 73.
2024	
Lördag 13/1	Endagsinventering. Inventera fåglar gärna i lag Valfri tid kl. 00 till kl. 15. Avrapportering i klubblokalen kl 15. Ansvarig Lennart Sandberg. Tel. 070-60 315 73.
Torsdag 1/2	Årsmöte. Ansvarig Bo Dahlström. Tel. 0581-32213.

Icke medlemmar som deltar i utflykter får gärna bidra med frivilligt belopp till vårt postgiro 484 16 67-1